

Таким чином, все викладене вище дозволяє зрозуміти значну роль процесів рефлексії в управлінській діяльності. Розвиненість рефлексивної діяльності в управлінні, опанування її культурно значущої форми є головною умовою досягнення управлінської майстерності, майстерності розробки й ухвалення управлінського рішення.

Висновки. Питання професійної рефлексії керівника закладу освіти в умовах технологізації суспільства має різноплановий характер і є достатньо актуальним для дослідження в сучасних умовах розвитку освіти та суспільства. Теоретичний аналіз дозволяє розглядати професійну рефлексію керівника школи як здатність до управління процесами розвитку закладу, планування його діяльності з урахуванням викликів сьогодення, зокрема вирішення завдань технологічної освіти сучасної учнівської молоді.

Перспективним, на наш погляд, є дослідження якості технологічної освіти та однієї з умов її підвищення – професійної рефлексії керівника закладу освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Білоконний С. П. Організація керівництва педагогічною практикою – важлива умова формування рефлексивних умінь майбутнього вчителя / С. П. Білоконний // Вісник Черкаського національного університету : зб. наук. статей. – Черкаси, 2008. – № 142. – С. 5–8.
2. Бордовская Н. В. Педагогика : учеб. пособ. для вузов / Н. В. Бордовская, А. А. Реан. – СПб. : Питер, 2011. – 236 с.
3. Бутківська Т. В. Цінності в контексті соціокультурної освіти / Т. В. Бутківська // Педагогіка і психологія. – 1995. – № 3. – С. 33–39.
4. Войтова І. Ю. Специфіка магістерської підготовки в педагогічному ВНЗ / І. Ю. Войтова // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2013. – Вип. 30. – С. 523–526.
5. Давыденко Т. М. Рефлексивное управление школой: теория и практика / Т. М. Давыденко. – Москва=Белгород, 1995. – 251 с.

6. Коберник О. М. Концептуальні засади технологічної освіти учнівської молоді в Україні / О. М. Коберник // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. – Умань : СПД Жовтий, 2010. – Ч. 2. – С. 273–280.

7. Кремень В. Г. Національна освіта як соціокультурне явище / В. Г. Кремень // Учитель. – 1999. – № 11–12. – С. 11–17.

8. Кругликов Г. И. Методика преподавания технологии с практикумом : учеб. пособие для студ. высш. пед. учебн. заведений / Г. И. Кругликов. – М. : ИЦ «Академия», 2002. – С. 232.

9. Руснак І. С. Педагогіка і психологія вищої школи : навч.-метод. посіб. / І. С. Руснак, М. Г. Іванчук ; Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці : Рута, 2008. – 176 с.

10. Сас Н. Характеристика професійної рефлексії викладача ВНЗ / Н. Сас // Витоки педагогічної майстерності. – 2016. – Вип. 18. – С. 315–320.

11. Спірін Л. Ф. Формування професійно-педагогічних умінь учителя-вихователя / Л. Ф. Спірін // Педагогічна творчість і майстерність : хрестоматія / уклад. Н. В. Гузій. – К. : ІЗМН, 2000. – С. 107–111.

12. Хуторской А. В. Современная дидактика : учеб. для вузов / А. В. Хуторской. – СПб. : Питер, 2001. – 544 с.

13. Шматков Е. В. Використання моделювання при навчанні учнів професійно-технічних навчальних закладів робітничим професіям / Е. В. Шматков, Д. І. Шматков // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2009. – № 2. – С. 50–54.

14. Espenbeck J. Die kompetenzbiographie Strategien der Kompetenzentwicklung-durch selbstorganisiertes Lernen und multimediale Kommunikation. Waxmann Minister / J. Espenbeck, V. Heysel. – N. Y. ; München ; Berlin, 1999.

Дата надходження до редакції: 17.10.2018 р.

УДК 371

Олег ЖЕЛЮК,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
директор Рівненського природничо-математичного
лицею «Елітар»,
заслужений учитель України*

РЕСУРСИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ В ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

У статті розглянуто основні завдання та підходи до впровадження ресурсів інформаційного простору і навчального контенту в діяльність закладу освіти. Наведено приклад використання елементів ІТ-технологій для ефективного забезпечення потреб освітньої діяльності.

Ключові слова: інформаційний простір, інформаційні технології, інтернет-технології, мережа, особистість, учень, навчальний процес.

В статье рассмотрены основные задачи и подходы внедрения ресурсов информационного пространства и учебного контента в деятельность учебного заведения. Продемонстрированы примеры использования элементов ИТ-технологий для эффективного обеспечения потребностей образовательной деятельности.

Ключевые слова: информационное пространство, информационные технологии, интернет-технологии, сеть, личность, учащийся, учебный процесс.

The article deals with main tasks and approaches to introduction of information space and educational content resources in educational institution activity. An example and experience of using IT technology elements to effectively ensure the needs of educational activities are given.

Key words: Information space, information technology, internet technology, network, personality, pupil, educational process.

Постановка проблеми. Проблема формування творчого потенціалу особистості – складна, багатогранна, перспективна й, безумовно, актуальна в сучасній практиці закладу освіти. На початку розбудови нової української школи діяльність освітньої галузі спрямована передусім на створення умов самореалізації особистості, тобто умов, в яких дитина зможе виявити не лише інтелектуальну, а й соціальну компетентність, зумовлену сучасним розвитком людства. Орієнтація парадигми освіти у напрямі виховання творчої особистості вимагає від педагогів якісно нового підходу щодо формування творчого потенціалу вихованця.

Зважаючи на вищезазначене, **мета нашої статті** – охарактеризувати основні завдання та підходи щодо впровадження ресурсів інформаційного простору і навчального контенту в діяльність закладу освіти; представити приклади використання елементів ІТ-технологій із метою ефективного забезпечення потреб освітньої діяльності (із досвіду роботи Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар»).

Виклад основного матеріалу. Перед освітою сьогодні поставлено важливе завдання – створення сприятливих умов для розвитку творчого потенціалу кожного учня і його самореалізації в навчально-виховному процесі освітнього закладу

з урахуванням умов та запитів сучасного інформаційно та техногенно орієнтованого суспільства.

Незважаючи на свій (зазвичай виправданий) консерватизм у реалізації навчальних завдань, системи освіти країн світу ніколи не були стабільними і незмінними впродовж багатьох тисячоліть, а й, можливо, віків. Еволюція суспільства супроводжувалася модернізацією процесу навчання нових поколінь, тому питання вдосконалення, необхідності заміни «старого» змісту освіти на принципово «новий» періодично поставало перед людством незалежно від суспільного ладу, політичних формацій, географічних кордонів чи національних особливостей.

Відомий дидакт І. Я. Лернер висловив оригінальну думку: «Творчості можна вчити, дотримуючись трьох умов: навчання інтелектуальних операцій; навчання процедур творчої діяльності..., формування ціннісного ставлення до творчості...». Ці слова можна сміливо поєднати з думками В. О. Сухомлинського, що визначають освітній базис: «Духовне життя дитини повноцінне лише тоді, коли вона живе у світі гри, казки, музики, фантазії, творчості... Ми повинні виховувати так, щоб дитина почувала себе шукачем і відкривачем знань. Тільки за цієї умови одноманітна, напружена, стомлююча робота школяра забарвлюється радісним почуттям і може принести маленьким людям переживання творця». Таким чином, можемо впевнено констатувати: на сучасному етапі розвитку науково-технічного прогресу і суспільних відносин базисом технологій, що відповідають таким вимогам, є засоби інформаційних технологій.

Інформаційний простір формується на базі використання як друкованих, так і електронних технологій (див. рис.).

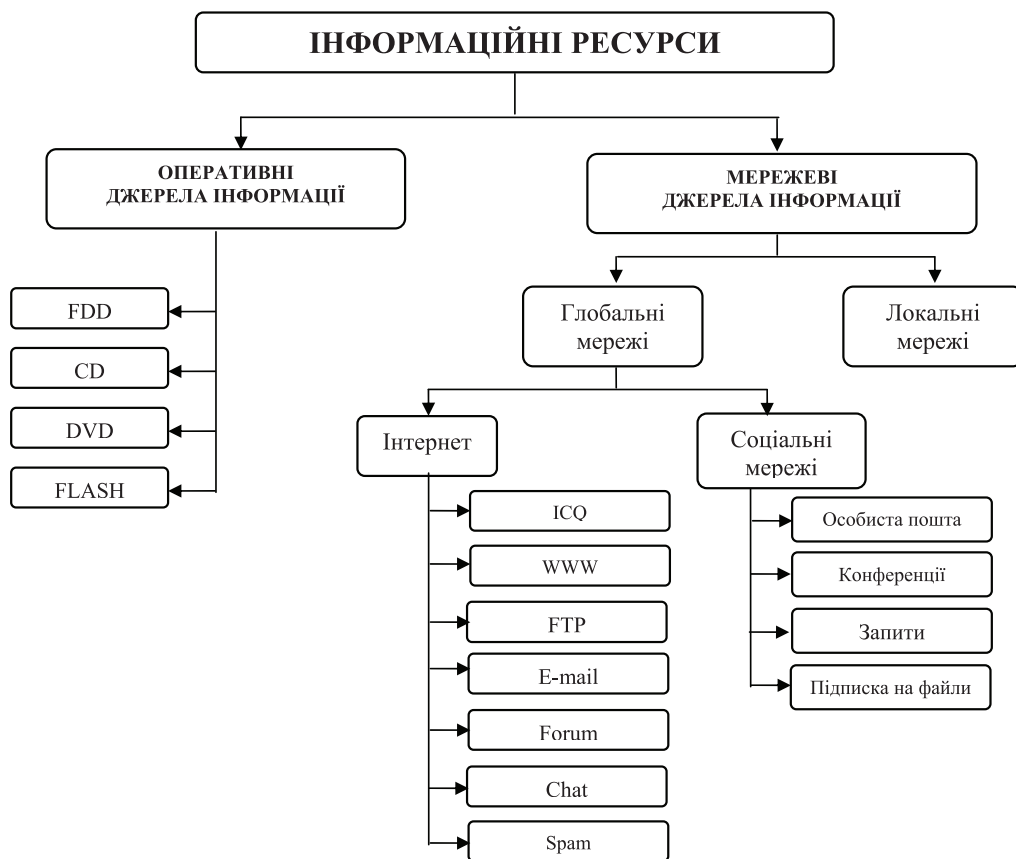

Рис. Шляхи формування інформаційного простору

Передбачається застосування таких засобів, як електронні підручники та навчальні посібники, автоматизовані освітні системи, електронні енциклопедії, довідники, відеоконференції, лекції, мости тощо. Надзвичайно потужним засобом є інтернет-технології: електронна пошта, www (всесвітня павутина), пошук інформації, чат-обмін, конференції, інтерактивні дискусії та ін. Останнім часом значного поширення набули інтернет-олімпіади та заочні дистанційні конкурси. Поряд з інтернет-технологіями, які розвиваються на комерційних засадах, в освіті не варто нехтувати і волонтерськими (некомерційними) мережами, такими, як Фідонет, регіональні інтернет-мережі.

Невід'ємною складовою навчального процесу є виховання всебічно та гармонійно розвиненої особистості. Формування наукового світогляду, ознайомлення та опанування на відповідному рівні скарбницею світової та національної культури, розвиток творчих задатків учнів – першочергові завдання виховного процесу.

Як у сучасних умовах інформатизованого суспільства практично можна вирішити ці проблеми та яка роль при цьому відведена комп'ютерним технологіям? Із власного досвіду роботи та спостережень можемо виокремити основні напрями вирішення даної проблеми:

- залучення учнів до роботи у міжнародних освітніх програмах, проектах та конкурсах завдяки мережі Інтернет;

- пропагування серед учнів участі в секціях Малої академії наук учнівської молоді;

- організація та проведення різноманітних творчих конкурсів, турнірів, вікторин, змагань між учнями в межах навчального закладу.

Усе більше освітян усвідомлюють, що Інтернет – це не просто розвага, придумана вчителем інформатики, а насамперед чудовий спосіб реклами, вихід навчального закладу у світовий простір. Навіть за наявності лише електронної пошти учні можуть брати участь у міжнародних телекомунікаційних проектах, спілкуватися зі своїми однодумцями з інших країн. Участь у різних змаганнях та вікторинах завдяки інтернет-мережі вимагає колективної творчої роботи. Така форма роботи формує в учнів активність, відповідальність, самостійність, рішучість, уміння швидко приймати рішення та відповідати за свої дії перед товаришами. При цьому зростає їх обізнаність та розвиваються інтелектуальні здібності.

На сьогодні існує чимало національних, регіональних та міжнародних програм, в яких беруть участь як учні, так і вчителі. Інтернет – ефективний засіб для попередньої публікації учнівських творчих робіт, завдяки якому будь-хто може ознайомитися з роботою та надіслати автору свій відгук або рекомендації. Таким чином, зав'язуються нові цікаві знайомства, спілкування учнівських груп, які мають спільні інтереси. Спілкування з однодумцями із зарубіжних країн поглиблює в учнів знання іноземної мови, допомагає ознайомитися з особливостями культури, історії та природи, питаннями екології, що є актуальними для даної країни. Робота в міжнародних проектах дає можливість користуватися значною кількістю освітніх матеріалів та сучасних досліджень, допомагає долучатися до єдиної світової спільноти. Крім цих напрямів, використання мережі Інтернет сьогодні залишається основним засобом для пошуку інформації і найулюбленішим місцем для спілкування та демонстрації творчих напрацювань дітей.

Не менш результативною може бути й участь у спілкуванні через соціальні мережі, які функціонують на некомерційній основі, є об'єднаннями друзів за інтересами та існують завдяки ентузіазму аматорів і фахівців. Вони сприяють роботі в проблемних та дискусійних об'єднаннях за найрізноманітнішою тематикою, а їх загальна кількість перевищує тисячу найменувань, забезпечуючи таким чином підтримку та обмін інформацією в режимі листування. За таких умов роботи учень самостійно поглиблює свої знання з даної проблеми, вчиться користуватися отриманими знаннями з метою розв'язання нових пізнавальних і практичних завдань, зростає його загальна культура, наукова ерудиція, формується науковий світогляд та інтелект.

Важливим етапом для формування власної думки, вміння лаконічно висловлюватися та довести її до інших є захист власного дослідження.

Із досвіду роботи Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар» на виконання завдань, що постали у ході реалізації проблемної теми «Удосконалення навчального процесу засобами нових інформаційних технологій», здійснено такі заходи:

- заклад забезпечено засобами сучасної комп'ютерної техніки для проведення уроків «Основи інформатики» та «Програмування», спецкурсів, курсів «Фізичні основи інформаційних технологій» і «Основи алгоритмізації та програмування»;

- класи комп'ютерної техніки навчального закладу обладнані мультимедійними засобами, проектором, пристроями для друкування та сканування, локальною мережею, відео- та аудіовідтворюючими засобами, засобами роботи в глобальних мережах;

- телефонна та мікрофонна гарнітури на робочих місцях дозволяють використання комп'ютерного комплексу як лінгафонного кабінету;

- створено мультимедійний клас, який обладнано демонстраційними комп'ютерними засобами з відео та аудіовиводом, системами телевізійного виводу, відеозапису та відтворення;

- мультимедійний кабінет обладнано електронною комп'ютерною дошкою та проектором;

- навчальний заклад у цілому забезпечено виділеною лінією для швидкісного зв'язку в мережі Інтернет.

Для забезпечення потреб діловиробництва, створення роздаткових матеріалів, ведення матеріалів кафедр, підготовки публіцистичних, науково-дослідницьких, методичних і реферативних робіт засобами комп'ютерної техніки оснащені кафедри математики, фізики, хімії, гуманітарних дисциплін, методичний кабінет, обладнано робоче місце секретаря-діловода.

Для успішного володіння та використання засобів ІТ у навчальній діяльності викладачами кафедри інформаційних технологій для працівників закладу організовується щорічний навчально-практичний семінар підвищення фахового рівня педпрацівників із використанням комп'ютерної техніки. Атестація педагогічних кадрів здійснюється із проведенням заліку з основ володіння комп'ютерною технікою. Успішно працює творча група «Управління засобів ІТ у навчальній процесі» у складі вчителів кафедри інформаційних технологій. Чимало вчителів підтвердили свої навички, застосовуючи засоби ІТ у професійній діяльності, демонструючи вміння під час проведення відкритих уроків та семінарів, що проходять на базі ліцею.

Завдяки засобам комп'ютерної техніки в закладі здійснюється видання щорічного науково-популярного

збірника «Наукові записки Рівненського природничо-математичного ліцею "Елітар"»; проведено заходи зі створення загальної локальної мережі з об'єднанням предметних кафедр, методичного кабінету та адміністративного відділу. За запитами кафедр (за потреби) оновлюється комп'ютерна техніка.

Однак поряд із досягненнями наявні й проблеми, основна з яких – підвищення ефективності впровадження засобів НІТ в освітню діяльність навчального закладу, причиною чого є насамперед людський фактор, а також окремі консервативні погляди як самих педагогів, так і освітянського чиновництва, що перешкоджають прогресивним перетворенням.

Висновки. Аналізуючи потреби сучасності та враховуючи той факт, що робота «за старим зразком» не відповідає концепції сучасного закладу освіти, сподіваємося на подолання не лише основної, а й тимчасових матеріальних проблем, що забезпечить підвищення ефективності освітньої діяльності як Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар», так і широких кіл освітянської громадськості. Сподіваємося, що програмні інформаційні ресурси,

які створюються для забезпечення потреб Державної служби якості освіти, сприятимуть продуктивній організації інформаційно-освітнього простору в системі загальної середньої освіти. Вважаємо, що такий підхід, справді, зменшить бюрократичну (зокрема й паперову) складову в роботі педагогів та адміністрації, не дозволить перейти до іншої крайності – зростання комп'ютерної бюрократії й надмірної звітності, робота над якими відволікає від творчого, живого спілкування учасників навчального процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Маслоу А. Психология бытия : пер. с англ. / А. Маслоу. – М. : Рефл-бук. ; К. : Ваклер, 1997. – 304 с.
2. Сухомлинський В. О. Як виховати справжню людину? / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори : у 5-ти томах. – К. : Рад. шк., 1974. – Т. 4.
3. Тьюринг А. Может ли машина мыслить? / А. Тьюринг. – М. : ГИФМЛ, 1960.

Дата надходження до редакції: 19.10.2018 р.

УДК 37.011.33

Юрий ИВАНОВ,
доктор педагогических наук, доцент,
ректор Брестского областного института
развития образования, Республика Беларусь

ВОСПИТАНИЕ ТВОРЧЕСКОЙ ЛИЧНОСТИ ШКОЛЬНИКА КАК СОВРЕМЕННАЯ ЦЕЛЬ УПРАВЛЕНИЯ

В статье воспитание творческой личности представлено как цель деятельности образовательных систем. Сформулированы задачи воспитания творческой личности.

Ключевые слова: управление, творчество, творческая личность.

У статті виховання творчої особистості представлено як мету діяльності освітніх систем. Сформульовано завдання виховання творчої особистості.

Ключові слова: управління, творчість, творча особистість.

The article deals with the upbringing of the creative personality that is revealed as the objective of the activity of educational systems. The tasks of educating a creative person are formulated.

Key words: management, creativity, creative person.

Управление присутствует на всех этапах человеческой истории как одна из важнейших форм организации и координации человеческого опыта,

его социализации. Очевидно, что управление в наиболее развитом, глубоком и содержательном смысле – социальный феномен и как любой социальный процесс имеет культурное содержание [5, с. 8].

Культура управления – это основа жизни и развития организации, совокупность развивающихся идей, взглядов, ценностей, мироощущений, а также методы и приемы управленческой деятельности, связанные с поиском и получением новых результатов, нормы поведения» [4, с. 18].

В управленческой культуре выделяют следующие компоненты: аксеологический, технологический, личностно-творческий [8]. Остановимся на рассмотрении последнего.

Личностно-творческий компонент управленческой культуры раскрывает управление образовательными системами как творческий акт, который определяется как личностными особенностями руководителя, так и особенностями объекта управления (в нашем рассмотрении – ученика). Таким образом, управленческая культура предполагает управленческие знания о конкретном объекте управления